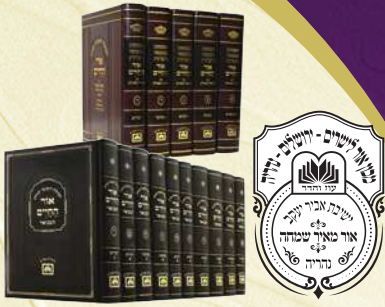

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים נושא תורני מרתק לאור דברי האור החיים

אודות המצוה הנאמרת בפרשת מסעי (לג, ג): "וְהוֹרֵשְׁתָּם אֶת הָאָרֶץ וּשְׁבַתְתָּם בָּהּ", מביא רבנו את דברי הרמב"ן, המפרש את הפסוק כמכוון למצות יישוב ארץ ישראל. "ומפאן סמכו לומר 'הכל מעליו לארץ ישראל'".

דברים אלה נזכרים במשנה (כתובות ק, ב) בזו הלשון: "הכל מעליו לארץ ישראל ואין הכל מוציאין, הכל מעליו לירושלים ואין הכל מוציאין, אחד האנשים ואחד הנשים".

במשנה מתייחס דין זה להיבט הלכתי הנוגע לחובת הבעל בתשלום כתובת אשתו במידה והוא מגרשה. הכלל קובע, כי במידה והוא מגרשה בצדק - אין היא זכאית לתבוע את כתובתה, ואילו במידה ואין הדבר צודק - חייב הבעל לשלם לה את כתובתה.

חכמים הם שקבעו את אמת המידה לצדק או אי-הצדק המאפיין כל מקרה גירושין, ואחד הנושאים הוא הנזכר כאן במשנה.

במידה והבעל חפץ לעלות לארץ ישראל, ואילו האשה מתנגדת, הרי שהבעל צודק. אם האשה רוצה בכך והבעל הוא המתנגד, היא צודקת. זאת על פי הכלל האמור: "הכל מעליו לארץ ישראל". וכך גם להיפך, במידה ואחד מהם רוצה לצאת מגבולות ארץ ישראל ולהתגורר בחוץ לארץ, בעוד האחר מתנגד, הצד הצודק הוא המצדד בישיבת הארץ.

בהתאם לכך ייקבע, כאמור, האם על הבעל לגרשה ולתת כתובתה, או שמא יכול הוא להיפטר מחובתו זו בטענה צודקת.

עוד מוסיפה הגמרא (שם) ומבהירה כי הלכות אלו תקפות בכל מצב, ואף אם המגורים בארץ ישראל כרוכים ביישוב קשה ובמקום גרוע, לעומת מגורים בחוץ לארץ המתאפיינים ביישוב נח יותר ומקום נאה יותר.

שולחן שבת עם האור החיים

אי אלו פריטים יקרי ערך ואוצרות אספנות למיניהם.

משהו בשילוב של המסמר הנועץ בקיר, זכר לאותו יום בו ביקשה רעייתו כי יכין תשתית לתליית שעון הקיר הגדול, עם הצעיף האחוז בידו והכיסא הגונח שהתפרק באחת, הביא לתוצאה הטרגית אך הבלתי נמנעת.

כמה חריקות, גניחות שקטות שהפכו להתרעה רועשת ואז קול פצפוף יבש. הכיסא התפרק באחת, מותיר את אריאל להיתלות באינסטינקט הישרדותי בצעיף, אשר הסתבך במסמר והתלפף על צווארו בו זמנית.

מתנווד, משתנק ומכחיל במהירות, ראה אריאל את בנו מגיש לו בזריזות סכין.

הוא הבין, והתפלץ. בקושי הצליח להניע את ראשו מצד לצד, מילימטרים בודדים. לחתוך את הצעיף? לא בא בחשבון!

'אבא, אתה מאבד נשימה!' הוא שמע את הצווחה ההיסטרית, חזה בהמולה הקולחת סביבו ושמע את קריאות העידוד מכל עבר: 'חתוך, אבא!'

אך לא. הוא לא יחתוך. לא את הצעיף.

'זאת צוואתו היחידה של אבא' הצליח בסוף לשחרר שברי משפטים חנוקים, 'דבר אחד הוא ציווה עליי במותו, דבר אחד...'

ויצאה נשמתו באחד.

שולחן ערוך חמישי

רגיל היה בפו של מרן הגאון ר' שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, כי על הדיין להיות בקי בארבעת חלקי השלחן-ערוך, ולצידם עליו לרכוש ידיעה והיכרות מעמיקה אף עם החלק החמישי שבו. קרי: חכמה ופקחות, ערמה הנדרשת לדיין, מה שמעבר לדין הכתוב במפורש.

בלבו של אדם מתחולל דרך קבע ריב, קרב איתנים, וההכרעה נתונה לדיין.

"צדיקים יצר טוב שופטן, שנאמר ולבי חלל בקרבי. רשעים - יצר רע שופטן, שנאמר נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו, בינונים - זה וזה שופטן" (ברכות סא, ב). ואנו, כדברי רבא בהמשך הגמרא: "כגון אנו בינונים".

הוא אומר, בידינו לשבת על מדין ולקבוע את פסק הדין, להוציא את האמת לאור ולהכריע לטובת היצר הטוב. אך לשם כך עלינו להיות בקיאים בנבכי השלחן ערוך החמישי, לחגור על מותנינו את כלי הנשק הטוב ביותר - הלא הוא החכמה, ולעשות בו שימוש נכון כדי לפסוק באופן בלתי ניתן לערעור.

הזהר הקדוש מכנה את תרי"ג המצוות (ח"ב צו, ב): "תרי"ג עטיין, היינו - שש מאות ושלוש

יד גרומה, סדוקה מעט, נחה על כף ידו, חופנת ומלטפת אותה ברעידה קלה.

'זכור, בני!' קולו של האב נשמע אך בקושי, נבלע בבלייל צפצופי המכשירים הרפואיים וכמעט נעלם בתוך חרחורי הגסיסה, 'זכור ואל תשכח - את הצעיף הזה אתה שומר כעל בבת עיניך, ובבוא היום אף אתה תוריש אותו לילדיך'.

הצעיף המדובר, פיסת בד ממורטת בעלת גוונים לא ברורים והיסטוריה מעורפלת לא פחות, עבר במשפחה מדור לדור זה מאות שנים.

על פי המסורת המשפחתית העניק אותו הצאר אלכסנדר הגדול לאבי המשפחה אי אז לפני מאות שנים, כתשורה מלכותית על כך שהציל אותו במהלך בריחתו מהמורדים ואירוחו במשך שבועות ארוכים בביתו.

לאריאל היו אי אלו השגות על הסיפור המדובר, בעיקר אי-התאמות היסטוריות הנוגעות לדמויות המעורבות בו ולתאריכים הנקובים, אולם מה לו ולדיין עקר על מסורת השזורה בקורותיה של המשפחה החל משכבר הימים. אמרו להעביר מדור לדור, הוא מעביר.

הבד, שבעברו הרחוק היה רך נעים למגע, חיכך את עורו כעת וכמעט שסדק אותו. בקצותיו כבר ניכרו סימני התפוררות מתקדמים. אולם דווקא המראה נושן הזה, הפשטות שאפפה את הצעיף העתיק, היא שהשרתה עליו הוד קדומים ויצרה את ההילה הכה מיוחדת.

הצעיף הושב אחר כבוד אל התיבה, אשר גולפה ביד אמן וכבר צברה בעצמה אי אלו עשורים מאז השקיע סבא אפרים רבות בגילופה. התיבה ניטלה בזהירות, ולאחר מילות הבטחה נרגשות לאבא על כך שישמור על הצעיף מכל משמר, החל אריאל לקרוא עמו בדמע את הווידוי, שורה אחר שורה, כמונה מעות.

'שמע ישראל' חנוק, זעקת 'אחד' מרוסקת, וזהו. יצאה נשמתו באחד.

'זכור ואל תשכח!' הדדה במוחו קולו של אבא בהלוויה וגם בשבעה, בימים שלאחר מכן ובעצם בשארית חייו. צוואה זו צוואה, וכשנוסף לכך ממד רגשי היסטורי מעין זה, הצוואה מקבלת משנה תוקף ונחקקת בלב לנצח.

'שמור עלי מכל משמר' זכר כשעטף אותו בעדינות בעת מעבר דירה. 'כעל בבת עיניך' שמע בעיני רוחו כשביקש לצאת לנופש בן כמה ימים וצרר עמו את הצעיף המתפורר.

החיים מזמנים לאדם הפתעות, וגם טראומות לא קלות.

כך היה כאשר ניסה אריאל להשיב ביום מן הימים את התיבה הנושנה למקומה במרומי הארון בסלון. במקום המכובד שייחד לה, לצד

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

מזון כשר בתכלית ההידור. לצורך כך זומן שוחט ירא ושלם מחסידי ליובאוויטש, ולא הסתפקו בכך אלא אף דאגו שהשחיטה עצמה תבצע לעיניו הבוחנות של ר' יצחק, כך יוכל לפקח על מלאכת הקודש ולאכול ללא חשש.

למרות זאת, בעת שהגישו לפניו את מנת העוף, משך ר' יצחק ידיו מן הצלחת.

'קדש עצמך במותר לך' הסביר ר' יצחק לנוכח תמיהת מארחיו, 'אינו נוגע למקרים בהם ישנו חשש על כשרות המזון או ספק בנוגע להיתר לנהוג כך או אחרת. שהרי אם יש חשש או ספק - אין זה בגדר 'מותר לך' כלל וכלל'.

'אלא מה' המשיך והסביר, 'הוראה זו תקפה דווקא למצבים בהם הכל כשר וישר על פי הלכה, המזון חלק וראוי לאכילה על פי כל כלי ההלכה, ולמרות זאת מצוה התורה הקדושה על האדם - קדש עצמך!'

בסיכום פרשת בנות צלפחד עליה מסופר בפרשת מסעי, לאחר שנאמר למשה מפי הגבורה כיצד יש לנהוג במקרה זה, נאמר (לו, ט): **'כַּאֲשֶׁר צִוְּהָ ה' אֶת מֹשֶׁה בְּנֵי צְלַפְחָד.'**

עומד האור החיים הקדוש ותמה על סדר לשון הפסוק: **'צִוְּיָהּ לְדַעַת, לְמַה שְׁנָה הַפְּתוּב מֵאִמְרֵי זֶה מִסְדֵּר הַרְגִיל - שְׂמֻקְדִים הַמַּעֲשֵׂה וְאַחַר כֵּן יֵאמֵר כַּאֲשֶׁר צִוְּהָ, וְכֵן הַקְּדִים מֵאִמְרֵי כַּאֲשֶׁר' וגו' וְאַחַר כֵּן אָמַר כֵּן עֲשׂוּ.'**

מתוך היישוב שמציע רבנו והמעלה היתירה שהוא מפרט שהיתה בבנות צלפחד, אנו למדים מהו 'קדש עצמך במותר לך' ועד היכן הדברים מגיעים.

ואלו דבריו הקדושים: **'וְיִנְרָאָה, כִּי לִפִּי שֵׁה עֲשֵׂה לָהֶם יִתְרוֹן לְבָנוֹת צְלַפְחָד וּמַעֲלָה, וְהִתִּיר לָהֶם לְנִשְׂא לְכָל אָדָם וְהוֹצִיאָם מִכָּל מִצְוֵה הַכְּלָלִית, בְּאֵי הַפְּתוּב לְהוֹדִיעַנו שֶׁהֵגַם שֵׁה עֲשֵׂה הַבְּחִירָה בְּיָדָם, אֵף עַל פִּי כֵן לֹא עֲשׂוּ אֶלָּא כְּמִצְוֵת הַמֶּלֶךְ לְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהוּא אָמַר כַּאֲשֶׁר צִוְּהָ וגו', פְּרוּשׁ, כְּמִצְוֵה הַכְּלָלִית כֵּן עֲשׂוּ, וְלֹא כְּרִשְׁיוֹן שֶׁנִּתְּן לָהֶם.'**

בנות צלפחד, אם כי הותר להן להינשא כפי חפצם ובחירתם אף לאדם משבט זר, בחרו באופן מודע שלא לפעול כן, והכל כדי לקדש עצמן במותר להן.

'וְלֹא אִם הִיא אֹמֵר וַיַּעֲשׂוּ בָנוֹת צְלַפְחָד וגו' כַּאֲשֶׁר צִוְּהָ - יְהִי נִשְׁמַע שֶׁהוֹדְעָה בָּאָה לֹמַר הַמַּעֲשֵׂה שֶׁעֲשׂוּ, וּמוֹדִיעַ בְּמֵאִמְרֵי כַּאֲשֶׁר צִוְּהָ ה' פְּסָדֵר הַרְגִיל לֹמַר. אֲבָל מֵאִמְרֵי בְּתַחֲלָה כַּאֲשֶׁר צִוְּהָ ה' וְאַחַר כֵּן הוֹדְעַת הַמַּעֲשֵׂה, זֶה יִגִּיד כִּי לֹא בָּא לְהוֹדִיעַ הַמַּעֲשֵׂה, אֶלָּא לְשַׁלֵּל רִשְׁיוֹן הַפֶּה מִצְוֵה הַכְּלָלִית, וְהַבִּין.'

ישנו מאמר חז"ל ידוע (ברכות יח, א - ב), המבטא את ההבדל הקיצוני שבין אדם החי תוך היצמדות לנפש הבהמית ותכתיביה, כזה הדבק בקרבתו לאדמה, לבין אדם נעלה המחפש את קרבת האלקים והמבקש להעפיל לבחינת 'אדמה לעליון'.

וכך דורשים חכמינו את דברי חכמתו של שלמה המלך (קהלת ט, ה): **'כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שְׂיָמְתוּ - אִלּוּ צַדִּיקִים שְׂבִמִיתָן נִקְרְאוּ חַיִּים, וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מְאֻמָּה - אִלּוּ רְשָׁעִים שְׂבַחִיהֶן קְרוִיִן מֵתִים.'**

בבואנו להתבונן בדברים ולבחון אותם לעומק, נעמוד ראשית על עצם ההגדרה הבסיסית כל כך - חי. האם מדובר במאפיין קליני, מצב רפואי הנקבע על פי פרמטרים יבשנים? האמנם כל אדם המבצע פעולות בסיסיות כמו נשימה, אחד שלבו פועם בקרבו, נקרא 'חי'?

חכמינו זכרונם לברכה, בבואם לקבוע את אמת המידה לפיה ניתן לבחון אם האדם חי או מת, מסכמים זאת במילים מקבילות - צדיק ורשע. הגדיר זאת היטב סגורם של ישראל בניגונו הקדוש, אשר תהיה מהם חיים, והשיב: **'חַי חַי יוֹדֵךְ וְשִׁבְחוֹךְ. בְּמַעֲשָׂיו, בְּהִלְכֹתָיו וּבְאוֹרֹחַ חַיּוֹ. אִלּוּ חַיִּים.'**

לאחר שהבנו זאת, קיבלנו מושג לגבי דרגות הבריאה - דומם, חי, צומח וחי.

אולם ישנה דרגה נשגבת אף יותר, נעלית לאין ערוך. זוהי דרגת 'קדוש'. על כך כבר התבטא האמורא רבא (יבמות כ, א): **'קִדְשׁ עֲצֻמָּךְ בְּמוֹתֵר לָךְ.'**

מסופר אודות הרה"ק ר' אברהם יעקב מסדיגורא זי"ע, בן מלך ישראל מרוז'ין, אשר נצפה בילדותו כשהוא אוזו בייגל, כעך עבה ומדיף ניחוח טריות, והוא עומד ובוכה.

כשביררו לפשר הבכי, ציין הילד בפשטות כי הוא רעב.

'אתה רעב?' התרוממה גבה בפליאה, 'אם כן מדוע אינך מברך ואוכל את הבייגל שבידך?' גם לזאת היתה לילד הקדוש תשובה ברורה, פשוטה בתכלית ועם זאת גבוה מעל גבוה. **'כֵּךְ לִימְדֵנִי אָבִי הַקְּדוֹשׁ: 'אִז מֵאִז אֹנְגַעְרִיג - טַאָר מַעַן נִישַׁט עֶסֶן [כְּשֶׁרַעֲבִים - אִסוּר לֹאכּוֹל]!'**

כך גם מסופר על ר' יצחק מתמיד, מבני העלייה ובעלי העבודה בחסידות ליובאוויטש, אשר הקפיד עד מאד לבל ייכנס בביתו ולא יעלה על שלחנו אף מאכל שיש בו ולו בדל וצל של ספק בענין כשרותו.

באחד הימים הזדמן ר' יצחק לבית אחד ממכריו, ובני הבית שידעו על הקפדתו הגדולה עשו כל מאמץ כדי לסדר עבורו

עשרה עצות, בעזרתן נוכל לזכות לקרבת אלקים, לעשות רצון קוננו ולעבדו מתוך אהבה אמיתית ויראת הרוממות. לעתים עלינו לבחור באפשרות הנראית על פניה פחות נכונה, בבחינת 'עבירה לשמה'. זהו תפקידנו, כשופטים ודיינים האמונים על הכרעת המחלוקת הנצחית בין היצרים.

אלא מה, מסוכן הדבר עד מאד. אוי ואבוי לנו אם יחליט כל אדם לעשות דין לעצמו, להחליט על אילו מצוות הוא מוותר חלילה ובמה הוא בוחר להתמקד, והכל בשם אותה 'דעת' המנחה אותו לעבור עבירה לשמה. הלא כך תקועקע חומת הדת רח"ל, ועבודת הבורא תהפוך ח"ו בעיני האדם לחוכא ואיטלולא.

אז מה כן?

לשם כך נתנה התורה הקדושה דעת בחכמי ישראל, והם שידעו לברור עבורנו את ההנהגות הנכונות ולהכריע מתי יש לנהוג כך ולא אחרת.

לא בכל מחיר

בפרשת השבוע אנו למדים אודות דיני נדרים ושבועות, וידועה התייחסותם של חכמינו ז"ל לנשבע או נודר, ואפילו על אמת. על כך מובא במדרש (במדבר רבה כב, א): **'מַעֲשֵׂה בִּינְאֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיוּ לוֹ ב' אֲלֵפִים עֵיירוֹת וְכוּלָם נַחֲרָבוּ עַל שְׁבוּעַת אִמְתּוֹ.'**

אם כן, לכאורה, אין הדבר ראוי כלל ועיקר.

אכן, בדבריו על הפסוק הפותח את הפרשה (במדבר ל, ב): **'וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאִשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוְּהָ ה'', עוֹמֵד הָאֹר חַיִּים הַקְּדוֹשׁ עַל הַלְשׁוֹן לֵאמֹר' ומחַדד הֵיבֵט אֶחָד חֹשׁוֹב, וְאִלּוּ דַבְּרִי:**

'וַיֹּאמֶר הַפְּתוּב כָּאֵן, כִּי יֵשׁ נְדָרִים וְשְׁבוּעוֹת שֶׁצִּוְּהָ ה' אוֹתָם. וְהוּא אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, 'אִין לֵאמֹר אֶלָּא גְלוּי עֲרִיֹת' (סנהדרין נו, ב). פְּרוּשׁ, לְחֻשְׁשׁ הַעֲרִיֹת - 'זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוְּהָ ה' אִישׁ כִּי יֵדֵר נְדָר' וגו', וְדַקְדַּק לֹמַר 'אִישׁ לְרַמֵּז לְתַגְבֵּרֶת נִגּוּד הַתְּאֻהָ... כִּי מִצְוֵה לְשַׁבַּע לִיצְרוֹ.'

הנה לנו מקרה בו מומלץ וראוי לנדר ולהישבע, ולדברי האור החיים הקדוש על כך נאמר בתורה הציווי האמור.

כשאדם נתקל בניסיון בתחום התאוות, היצר בוער בו כאש בנעורת והוא חושש - ובצדק - שמא לא יעמוד לו כוחות נפשו להתייצב בחוזק ובתוקף נגד הניסיון, או ישנו פתרון אותו מציעה התורה הקדושה בעצמה: **'אִישׁ כִּי יֵדֵר נְדָר'. לעתים יש בכוחו של נדר, או שבועה, להושיט אדם חבל הצלה במקרים בהם הוא כבר כשל במלחמתו עם היצר.**

יאמר אדם, הרי אין ראוי להישבע?

אותו אדם משול לאריאל, אותו בער וכסיל אשר אף כשחיינו תלויים על בלימה ופתיל חיינו מקצר והולך בקצב מבהיל, וכל הצלתו תלויה באותו צעיף - הוא נמנע מכך בטענה שהזוהר לבל יחבל בו. אוי לך, אוויל! האם לכך התכוון אביך?

במצבי מצוקה גשמיים, ועל אחת כמה וכמה רוחניים, עלינו לחרוג מהכללים ולנהל מלחמה בתנאים שונים בעליל.

לא עלינו הבחירה מתי לנקוט בדרך זו, משום שעבור כך יש את גדולי ישראל ומנהיגיו, קברניטי הדורות אשר רוח אלקים בהם והם שקבעו מתי, איך ולמה. דברי האור החיים הקדוש בפרשתנו מלמדים אותנו כי אכן, בתחום הקדושה ובמלחמת התאוות - יש לנקוט באמצעים חריגים ובלתי רגילים.

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

היה זה בעת שכתו של רבנו בעיר הקודש ירושלים, כאשר הטיל המושל העות'מאני מס כבד ביותר על הקהילה היהודית בעיר, וכמנהגם של מושלים לאורך הדורות - אחת היתה לו אם מסוגלים היהודים אכן לעמוד בכך או שמא מרוששים הם עד לאין פרוטה לפרוטה.

רבנו הקדוש, לצד היותו מנהיג רוחני ומלאך ההולך לפני העם להנחותם בדרך הישר, כאב את כאבם הגשמי ודאג לרווחת בני ירושלים, ולפיכך בעת צרה זו הוא הורה להתכנס ולטכס יחדיו עצה ותושיה, ותשועה ברוב יועץ.

על מנת לקיים אסיפה שכזו, נדרש היה מקום גדול דיו ונסתר מן העין, והמקום היחיד שהתאים לכך היה במרתף בית הכנסת של קהילת הקראים, קהילה גדולה ומפותחת עליה נמנו רבים באותה תקופה.

הגיע ובא הרגע, רבנו הועיד את פעמיו למרתף בית הכנסת, אולם אך הניח כף רגלו על מפתן הדלת, והנה הוא החוויר באחת ונפל תחתיו מתעלף.

בהלה התעוררה במקום והכל חשו לעוררו מעלפונו, אך רבנו מצדו - תחת שישוב לאיתנו וימשיך בדרכו פנימה, התבטא ואמר לטובביו: 'לא בכדי התעלפתי. חש אני כי רוח טומאה מרחפת במקום!'

דברי איש האלקים היו לנוכחים כנבואה, והם לא התמהמהו אלא תיכף ומד החלו לחפור במקום בו התעלף רבנו, לנבור בקרקע ולגלות במה דברים אמורים.

הם לא נאלצו לחפור יותר מדי. עד מהרה התגלה, למרבה הזעזוע, כי הקראים הטמינו תחת מפתן הדלת - לא פחות ולא יותר, כרך מתוך ספר 'היד החזקה' לרבנו הרמב"ם, זאת כדי שכל העובר בפתח ירמוס ויבוזה רח"ל את הספר הקדוש.

חלחלה אחזה ברבנו, והוא לא שקט עד שקנס את קהילת הקראים לשאת בעצמם בעול התשלום למושל, כעונש על כך שפגעו בשאט נפש בכבודו של עמוד התורה שבעל פה - הרמב"ם הקדוש.

אך גם בזאת לא נחה דעתו של רבנו. הוא הוסיף וקילל את הקראים, כי לנצח נצחים לא יהיה להם מגין בעיר הקודש ירושלים.

כדברי רבנו כן היה, ולא נפל מדבריו כחוט השערה. הקראים נכחו לראות בחוש כיצד מתקיימים דברי חז"ל (אבות ב, ט): 'וזהו זהיר בגחלתן שלא תכוה שנשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב ולחישתן לחישת שרף וכל דבריהם כגחלי אש'.

התקופה הבאה היתה קשה מנשוא ומייסרת עבור הקראים, כבזמן קצר חלו ומתו רבים מקרב בני הקהילה. ואף בשנים שלאחר מכן - בכל פעם בה נולד ילד בקהילה והם כבר תלו עיניהם בו וייחלו להתרחבות הקהילה, באותו זמן מת אחד מבני הקהילה ובכך נשמרה קללתו של רבנו.

שביבי אור

ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

את לשון הכתוב (לא, א): "לְתַתּוּ נְקֻמַת ה' בְּמִדְיָן" מפרש האור החיים כך: "שְׂצוּהוּ אוֹתָם שְׂתִיחָה פְּנֵי הַנְּקָמָה לְקִנְיַת ה' - אֲשֶׁר גָּרְמוּ בְּטוֹל מִצְוֹתָיו וְרִצּוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ, וְלֹא לְהַתְנַקֵּם עַל הַמְּסַבֵּב מֵהַחֲטָא שְׂמַתּוֹ כְּמָה מִיִּשְׂרָאֵל".

דברי רבנו מעוררים אותנו לחשוב ולהפנים - עד כמה עלינו לכעוס, להביע רתיחה של ממש, בבואנו להילחם ביצרנו המבקש לאבד את נפשנו ולהרחיקנו מקרבתנו לאבינו שבשמים!

וכמו שאמר דוד המלך בזמירותיו (תהלים קלט, כא - כב): "הֲלוֹא מְשֻׁנְאֵי ה' אֲשַׁנָּא וּבִתְקוּמָיָהּ אֶתְקוּטָט: תְּכַלִּית שְׁנָאָה שְׁנָאָתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי!"

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

וְיִהְיוּ עַל מִדְיָן לְתַתּוּ נְקֻמַת ה' בְּמִדְיָן.

מבאר האור החיים הקדוש: "יִתְבַּרַךְ הַכְּתוּב עַל זֶה הַדְּרָךְ, שְׂאִין צָרָךְ שְׂיִלְחֲמוּ הֵם, אֲלֵא יִהְיוּ שָׁם - 'עַלֵּיהֶם', פְּרוּשׁ, בְּשִׁבְלֵם. וְהַטָּעַם - 'לְתַתּוּ נְקֻמַת ה', פְּרוּשׁ, נְקָמָה שְׂיִתְנַקֵּם ה' בְּמִדְיָן בְּאַמְצְעוֹתֵם, עַל דְּרָךְ אוֹמְרוֹ (שמות יד, ט): 'ה' יִלְחֶם לָכֶם".

נכון, היצר הרע בא עם כל הכח. ויש לו כח.

אין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו, ואכן קשה לבוא בתביעה ליצור נברא, קרוץ מחומר ובעל חולשות אנושיות, על אשר אינו מנצח את היצר במלחמה.

אך דבר אחד כן נדרש ממנו, ואם איננו עושה כן - אוי לאותה כלימה, ואבוי לגודל התביעה הנוקבת כלפיו. עליו להתייצב, להיות שם, לבוא ולהתגייס למערכה, ולו כדי שיתן ה' את היצר בידו. 'אתה תבוא, תתייצב ותעשה מאמץ' אומר הקב"ה לאדם, 'ואני אדאג לשאר'.

קשה להיות יהודי התבטא אחד מצדיקי הדורות בנימה כנה, ותיכף הסמיך לכך המשך חריף: 'אולם קשה יותר להיות גוי'.

אכן, היהדות קשה, תובענית ודורשת. מלחמת היצר יש בה כדי להתיש, לרפות ידיים ולהמריר את הלב, וכל יהודי בר לבב הניצב אל מול מלתעות היצר וחילותיו ומנסה להתמודד במלחמה הנצחית הזו - מבין כי כוחותיו דלים עד לא קיימים כנגד כוחו של מלאך אשר כל תפקידו ועצם ברייתו כדי להחטיאו ולאבד את נשמתו.

אז מה עושים?

בפרשת השבוע מצאנו את התשובה לכך.

מלחמת מדין, למעשה, היתה קרב עיקש בין הטוב לרע ובין צד הקדושה לצד שמנגד. מסע נקמה נחוש נגד אלה שהחטיאו, פגמו וקלקלו את ישראל, והנה, טרם צאתם למלחמה אנו רואים כי משה רבנו מצווה את בני ישראל (לא, א): "הִחְלִצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לְצַבָּא

אור הישועות מכתבי הלומדים

גם אתם זכיתם לישועה זכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו
למייל המערכת m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או בנדרים פלוס - באר ישראל

מעקב צמוד מהאור החיים הקדוש

לכבוד הגליון הנפלא
שלום וברכה!

רציתי לשתף בסיפור ישועה מרגש שאירע לי, מתוך תחושת הודאה עמוקה - וגם כדי לחזק אחרים בכוחה של תורה ובזכותו הגדולה של הצדיק, האור החיים הקדוש זיע"א.

כבר כמה שנים שתפקודי הכבד שלי אינם תקינים. אני נמצאת במעקב רפואי צמוד, עם בדיקות וביקורות אחת לחצי שנה במכון כבד, ולמרות כל הבדיקות - לא הצליחו להבין מה מקור הבעיה או איך לפתור אותה.

במהלך התקופה הזאת, בעלי קיבל על עצמו להתחיל ללמוד בכל שבוע בשולחן שבת מהחומש יחד עם פירוש האור החיים הקדוש. לימוד קבוע, מתוך חיבור ואמונה.

השבוע שוב ניגשתי לביקורת הרפואית הקבועה - וכאן התחולל הנס: הרופא עיין בבדיקות ואמר בפשטות - "הכול מצוין. אין יותר צורך במעקב. הכבד תקין לגמרי."

אני עומדת ואומרת בלב שלם - הישועה הזו באה בזכות הלימוד של בעלי, בזכות תורתו של הצדיק הקדוש. כי אני - לא עשיתי כלום באופן מיוחד. רק זכיתי להיות שותפה בלימוד שנעשה בבית, מתוך רצון טוב ואמונה.

הרגשתי צורך עמוק לפרסם את הנס הזה. כדאי הוא רבי חיים בן עטר - האור החיים הקדוש - שתעמוד זכותו לכולנו, ושהלימוד בדבריו ימשיך להאיר, לרפא ולהושיע.

ש. ה.

מתיבתא אור החיים

והחילוק שמעון ממש. 'למטה בנימין' לא אמר 'נשיא' וגם לא אמר 'בני', אפשר גם בנשיאו נתגלגל בנימין בעצמו להיות הוא ביותר שייך לארץ ישראל, כי הוא לבדו נולד בארץ ישראל (בראשית טו טז).

ומה שכתב רבינו כי אלידד הוא אלדד, ראה בבמד"ר (טו ט): אבל אלדד ומידד, הוא אלדד בן כסלון, ומידד זה קמואל בן שפטן. אמנם ראה בתרגום יונתן (לעיל יא כז): 'ואשתיירו תרין גוברין במשריתא, שמה דחד אלדד, ושמה דתניין מידד, בני דאלצפן בר פרנך דילידת ליה יוכבד ברת לוי, בזמן דפטרה עמרם גברה, ואתנסיבת ליה, עד דלא ילידת ית משה' [ונשאר שני אנשים במחנה שמו של אחד אלדד ושמו של השני מידד, בניו של אלצפן בן פרנך, שילדה לו יוכבד בת לוי בזמן שגרשה עמרם בעלה ונשאת לו, עד שלא ילדה את משה].

ובדעת זקנים לבעלי התוספות (שם פסוק כז) איתא: 'ויגד למשה אלדד ומידד', אחי משה היו. כי כשנתנה תורה ונאסרו על העריות, פרשו כולם, שנאמר (שם פסוק י) 'וישמע משה את העם ככה למשפחותיו', ודרשינן (שבת קל) על עסקי משפחותיו. וגם עמרם אבי משה פירש מיוכבד שהיתה אשתו, ונשא אשה אחרת, והוליד ממנה אלדד ומידד. 'אלדד' - אל דוד, 'מידד' - מי דוד, כלומר חלוף דוד. ומצאתי קונטרס מרבי עמרם מרבי הלל שהיה מארץ ישראל, אני הלל ראיתי קבר אלדד ומידד והיה כתוב עליהם אלדד ומידד אחי אהרן מן האב ולא מן האם, וכתב שם עוד: ותימא לי, היאך אפשר לומר שהיו אחי משה, והם אלידד בן כסלון שהיה ממטה בנימין, ומידד הוא קמואל בן שפטן שהוא ממטה אפרים. וצריך לומר, דמאן דאית ליה הא לית ליה הא. ובהכתב והקבלה כתב על שיטה זו: והוא תמוה מעצמו, כי ענין קברות התאוה היה קרוב בזמן מאוד לאחר מתן תורה, ואיך יהיה נביאים בני אשה הנשואה בזמן קצר כזה קרוב לשני שנים.

נמצא שלדעת הבמד"ר היה אלדד משבט בנימין ומידד משבט אפרים, לדעת התרגום יונתן שניהם משבט זבולון, ולדעת זקנים שניהם משבט לוי. ובליקוט שמעוני (בהעלותך תשלז) איתא שאלדד ומידד היו שניהם משבט בנימין.

בהם נשיא לחלוקת הארץ. ולי נראה, דמכיון שבא לספר בענין חלוקת הארץ, לא רצה לקרוא 'נשיא' ליהודה, מפני שמוכן הוא לגדול מזו שהיה מעודת למלכות, וכן לשבט בנימין שאול מלך הראשון, ועוד שבבבל שניהם בניו בית המקדש לשריית שכינה, ובשמעון הטעם כנזכר. וראה עוד טעם שלא נזכר 'נשיא' בשבטים אלו, בארנאל ובהעמק דבר.

וראה באגרא דכלה שביאר, וז"ל: 'ואלה שמות האנשים למטה יהודה' וגו', לא הוזכר בו 'נשיא' וגם לא 'בני', הנראה, דהנה כתב האר"י ז"ל (ליקוטי תורה שלח) דבשילוח המרגלים נתגלגל בכל אחד נשמת השבט בעצמו, וכשחטאו נסתלקו מהם, מה שאין כן כלב שלא חטא נשאר בו לברכה נשמת יהודה ממש. על כן לא יתכן לקרותו נשיא לשבטו, דמשמע רק נשיא, ובאמת הוא כלל כל נשמת השבט. ולא אמר 'למטה בני יהודה' כי הוא יהודה ממש. 'ולמטה בני שמעון שמואל' גם בו לא הוזכר 'נשיא', והנה רבים אומרים שלא כינו לנשיאו בשם 'נשיא' מפני מעשה הנשיא הראשון, ויתכן לדעתי שגם בו נתגלגל כעת מחדש נשמת שמעון ממש, להיות שאירע בנשיאו הראשון מעשה הזנות, ושמעון קינא על הזנות במעשה שכם, ונתגלגל כעת שמעון ממש לשומרו ולהצילו. ואף על פי כן אמר 'למטה בני שמעון', כי ידוע כי כל אותן שמתו במגפה משבט שמעון היו מגולגלים מבני שכם שהרגם שמעון, והם חזרו לקלוקל הזנות, ואתן שנשתיירו הם בני שמעון ממש כשרים. ועוד אפשר לומר, כי לא נתגלגל בהנשיא שמעון כעת בעת הדיבור, רק כאשר יצאו למלחמה אחר כך, ויש חשש בדבר בשעת המלחמה בפרט כי אומות העולם מקשטות בנותיהן במלחמה, על כן אמר כעת 'בני', ו'נשיא' לא קאמר, כי יהיה בעת המלחמה,

כתב רבינו (במדבר לד יט): למטה יהודה וגו'. צריך לדעת למה נשתנו מטה יהודה ומטה שמעון ומטה בנימין שלא הוזכר נשיא בהם, ואולי כי להיותם סמוכים לזכרון נשיא אחד נשיא אחד מובן כי הם נשיאים ומשלשה ואילך הפולג זכרון הנשיאות והוצרך הכתוב לזכרו בכל אחד. וראיתי בשם רבינו ניסים גאון כי ביהודה לא הוצרך כי ידוע כלב לנשיא, שמעון לא היה ראוי לנשיא משום מעשה זמרי, בנימין אלידד זה אלדד וכבר זכה לנבואה והורדה היא לו לקרות נשיא עד כאן, ואפשר עוד לומר כי לא יחס נשיאות לכלב על יהודה משום כבוד מלכות שעומדת ממנו, וכמו כן לבנימין משום שממנו מתחלת המלכות בישראל שהוא שאול איש ימיני, ושמעון טעמו נכון כדברי גאון.

והנה מה שכתב רבינו בשם רבינו ניסים גאון, כן פירש רבי חיים פלטיאל ז"ל: הא דלא כתיב לשבט יהודה 'נשיא' ולא בשמעון ולא בבנימין, משום דכלב היה ידוע, שהיה חשוב. ועוד דיהודה לו משפט המלוכה. ובשמעון לא הוזכר 'נשיא', לפי שחטא במעשה זמרי. ואלידד היינו אלדד, והיה נביא בלאו הכי. ע"כ. וכעין זה פירש בחזקוני (פסוק כב) וז"ל: 'ולמטה בני דן נשיא', מה שלא כתיב 'נשיא' לבני יהודה ולשמעון ולבנימין, הוא הטעם לפי שכלב נקרא כבר עבדו של הקב"ה בענין מרגלים ועמד בצדקו כל ימי חייו, ולפיכך לא הוצרך לקרותו 'נשיא', בבנימין נמי כתיב אלדד הוא אלדד חברו של מידד, שהיה נביא וחשוב כמו נשיא. דבר אחר, משום שעתיד לעשות מעשה פלגש בגבעה לא נקרא נשיא. ובשמעון משום שנתקבצו במעשה זמרי כמו שפירש רש"י בפרשת בלק (לעיל כה ו) וגרמו תקלה לישראל.

ע"כ. וראה עוד בפענח רזא: ויש לומר, דבכלב כיון שכבר זכרו לנשיא בשילוח מרגלים והוא עמד כל ימיו בצדקו לא אמר 'נשיא' משני טעמים, א' שמכיון שחטא להם זמרי בן סלוא נשיא בית אב לא זכו להעמיד נשיא עוד, כדכתיבא לעיל (שם פסוק יד) בפרשת פנחס על 'לשמעוני חסר וא"ו', ב' דאילו הנשיאים הוצרכו לחלוק הארץ, ואין צורך נשיא לשמעון לכך, דנחלתם היתה בתוך נחלת בני יהודה כדכתיב (יהושע יט ט) 'וינחלו בני שמעון נחלתם' וגו'. ובבנימין מפני שעתידין לחטוא בפילגש בגבעה, לא זכו ליקרא

מצא חיים

חידה שבועית בעיין דברי האור החיים

לפתרון החידות יש לעיין בהרחבה באור החיים המבואר ובמדוריו מבית מתיבתא

התדע לפרש את כוונת רבנו באומרו אודות במסעי בני ישראל "שהיו נוסעים עמהם הון קדוש ויקר שאין ערוך אליו"?

- א) כוונתו לעצמות האחים הקדושים שבטי י-ה, שעלו עמהם ממצרים.
- ב) התורה הקדושה, אשר קיבלו בסיני והיתה עמהם במדבר.
- ג) הכוונה לאותן ניצוצות קדושה שהוציאו עמם בצאתם ממצרים.

תשובה מגליון קודם: תשובה א - התורה מספרת כי פנחס 'השיב את חַמְתִּי, ולכאורה מקומו בפרשת בלק.

פתרונות יש לשלוח לא יאחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m028039999@gmail.com

או בפקס 02-5385689 או 'נדרים פלוס' - באר ישראל

- על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'בחרת בחיים' ושם הפרשה.
 - 3. בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם.
- בין שולחי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

מהוברים להיום

לשמיעת שיטורים ודרשות

חייגו: 02-803-9999

